

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.121(477)

DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2018.6/22>

Коваль А.А.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРОВАДЖЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

У статті досліджуються особливості механізму забезпечення прав людини в кримінальному процесі, зокрема під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій. Виокремлено рівні та елементи цього механізму. Визначено, що він реалізується на юридичному, інституційному, методологічному, організаційному й відновлювальному рівнях. Описано, що кожен рівень представлений системою взаємообумовлених, взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів.

Ключові слова: конституційні права людини, негласні слідчі (розшукові) дії, механізм забезпечення прав людини, суб'єкти кримінального провадження, кримінальні процесуальні норми.

Постановка проблеми. Після проголошення незалежності та приєднання до Статуту Ради Європи Україна взяла на себе зобов'язання привести своє національне законодавство у відповідність до загальновизнаних норм міжнародного права й процесуальних нормативів, передбачених Європейською конвенцією про захист прав і основних свобод людини. Водночас необхідно констатувати, що лише визнання та декларування прав і свобод у законодавстві не в змозі забезпечити їх ефективну реалізацію. Ось чому сьогодні першочерговим завданням держави у сфері кримінальних процесуальних відносин є створення дієвого механізму забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини, удосконалення процесуальних гарантій з урахуванням вимог чинних міжнародних стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Механізм забезпечення прав людини в кримінальному судочинстві був предметом дослідження вчених різних галузей права, серед яких – О.М. Бандурка, В.Д. Берназ, Т.В. Варфоломеєва, О.В. Капліна, Л.М. Лобойко, В.З. Лукашевич, П.А. Лупинська, Є.Д. Лук'янчиков, В.Т. Маляренко, В.В. Назаров, В.М. Тертишник, М.А. Пого-

рецький, О.Ф. Скакун, О.Н. Ярмиш та ін. Проте зміни в політичній, економічній і соціальній сферах, що відбуваються в Україні, потребують додаткового вивчення механізмів забезпечення прав людини, зокрема, під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД), унаслідок чого ця проблема набуває все більшої актуальності.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування сутності, виділення рівнів і виокремлення елементів механізму забезпечення прав людини під час провадження негласних слідчих (розшукових) дій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Удосконалення кримінальних процесуальних інститутів, створення єдиного методологічного підходу до сучасної концепції прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина та її вираження в кримінальному судочинстві неможливі без вироблення теоретичної моделі механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД, а також дослідження його складових елементів.

У науковій літературі сьогодні немає єдності точок зору з приводу визначення механізму забез-

печення прав людини, а останній розглядається як явище правової системи, що включає в себе певні підсистеми, сукупність конституційних норм, систему органів державної влади, місцевого самоврядування, інших інституцій держави, систему необхідних умов, сукупність правових засобів, систему заходів, систему засобів і чинників, систему засобів і факторів, систему певних соціальних інститутів, правових норм, засобів захисту, що спрямовані на реалізацію, охорону, захист прав і свобод особи, а також відновлення порушених прав [1, с. 157; 2, с. 74; 3, с. 520; 4, с. 229].

Поряд із механізмом забезпечення прав людини в центрі наукових досліджень перебуває механізм забезпечення прав учасників кримінального провадження, зміст якого науковцями також тлумачиться по-різному.

Так, Є.Г. Мартинчик, В.П. Радько та В.Є. Юрченко визначили його як «внутрішню узгоджену систему державних органів, які проводять провадження по справі, суспільних і державних організацій, установ і підприємств, які задіяні у сферу кримінального судочинства та які впливають на його хід і результати, а також суб'єктів процесу й інших громадян, що беруть участь у розслідуванні та розгляді кримінальних справ» [5, с. 35].

У свою чергу, С.А. Паршак визначає механізм забезпечення прав учасників кримінального провадження як динамічну систему правових засобів, що реалізуються завдяки діяльності державних органів, посадових осіб, які здійснюють кримінальне судочинство або залучаються до нього [1, с. 161].

Нам найбільше імпонує дефініція, надана О.П. Кучинською, а саме: «Механізм забезпечення прав людини в кримінальному процесі – це єдина організована динамічна взаємообумовлена система закріплених джерелами кримінального процесуального права юридичних процедур, процесуальних прав та уповноважених суб'єктів, діяльність яких спрямована на реалізацію прав людини, їх охорону та захист у кримінальному процесі» [7, с. 241].

Так, дійсно, механізм забезпечення прав учасників кримінального провадження, а так само механізм забезпечення прав людини під час проведення НСРД є динамічною органічною складною системою, яка містить взаємоузгоджені та взаємопов'язані правові інструменти, що працюють як єдине ціле й за допомогою яких досягається відповідна мета, полягає, зокрема, у беззастережному дотриманні слідчим, прокуро-

ром, оперативними підрозділами, судом і слідчим суддею засад кримінального провадження, у роз'ясненні та наданні можливості учасникам кримінального судочинства реалізувати свої процесуальні права, у забезпеченні й охороні прав, а також у створенні та наданні можливості учасникам кримінального судочинства відновлювати порушені права.

З урахуванням мети дослідження необхідно зазначити, що в структурі механізму забезпечення прав людини в кримінальному судочинстві варто окремо виділити підсистему забезпечення конституційних прав людини під час проведення НСРД. Вона включає певні рівні, що представлені відповідними елементами. При цьому такі елементи є взаємозалежними і здійснюють безпосередній вплив один на одного з метою забезпечення прав людини під час проведення НСРД. А отже, від ефективності функціонування кожного із цих елементів залежить безпосередньо ефективність функціонування всього механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД.

Так, перший рівень механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД можна назвати *юридичним*. До його структури входять елементи:

1) кримінальні процесуальні норми, тобто загальнообов'язкові правила поведінки суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, які закріплені державою й формально визначені в кримінальному процесуальному законодавстві, регулюють підстави, порядок і використання результатів проведення НСРД з метою унеможливлення випадків порушення прав людини та громадянина під час проведення аналізованих слідчих дій.

Безумовно, кримінальна процесуальна норма є вихідним базовим елементом забезпечення механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД, оскільки вона є самим приписом, правилом поведінки. Важливість кримінальної процесуальної норми як первинного елемента механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД полягає в тому, що вона визначає коло суб'єктів кримінального провадження, на яких вона поширює свою дію у сфері проведення НСРД; установлює обставини, в яких суб'єкти кримінального провадження мають керуватися цим правилом поведінки; формулює саме правило поведінки, визначаючи відповідні права й обов'язки учасників кримінального провадження, їх зв'язок між собою, процедури та форми їх реалізації, а також заходи, що застосо-

вуються до суб'єктів кримінального провадження в разі невиконання ними юридичних обов'язків;

2) другий елемент становлять права і свободи людини та громадянина, в тому числі й ті, що пов'язані з проведенням НСРД.

Що стосується прав, які передбачені кримінальним процесуальним законодавством, а також обов'язків окремих суб'єктів кримінального провадження, то із цього приводу варто підтримати В.В. Назарова, який у дисертаційному дослідженні обґрунтовує юридичний аспект забезпечення прав людини в кримінальному провадженні. На думку дослідника, останній необхідно розуміти так: по-перше, права людини та громадянина мають співвідноситися з обов'язками суб'єктів, які провадять досудове розслідування та здійснюють правосуддя, мають діяти згідно із законом; по-друге, вищезазначені суб'єкти повинні чітко уявляти (розуміти) своє місце й місце особи, яка має й обстоює в кримінальному провадженні власні інтереси (підозрюваний, обвинувачений, потерпілий), у розслідуванні кримінальної справи та під час судового розгляду; по-третє, кожна особа, яка має й обстоює в кримінальному провадженні власні інтереси чи сприяє кримінальному судочинству і здійсненню правосуддя, повинна відчувати свою захищеність [8, с. 10–11];

3) третій елемент становлять нормативно-правові акти, в тому числі й міжнародні, які закріплюють права і свободи людини та громадянина у сфері кримінального судочинства як форми вираження правових норм, а також процедури їх реалізації, що в сукупності утворюють національне законодавство у сфері проведення НСРД.

Законодавчі акти у сфері проведення НСРД є важливим елементом механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД. Як справедливо зазначається в науковій літературі, «основними гарантами прав людини мають бути національне законодавство та сама держава, на території якої проживає особа. Тому особливого значення набуває визнання й закріплення в національному законодавстві основних прав людини відповідно до міжнародно-правових актів і гарантій їх реалізації» [9];

4) четвертим елементом є визначена кримінальним процесуальним законодавством процедура (процесуальна форма) проведення НСРД, завдяки якій здійснюється забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, що включає підстави, умови, строки, порядок прийняття процесуальних рішень про

проведення НСРД, порядок проведення окремої НСРД – послідовність і порядок дій суб'єктів, котрі мають право проведення НСРД, порядок фіксації результатів проведення НСРД, порядок використання результатів проведення НСРД.

Отже, суб'єкти кримінального провадження, що уповноважені проводити НСРД, повинні здійснювати це лише в порядку й у межах компетенції, визначеної Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, що сприяє забезпеченню реалізації й охорони прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина;

5) п'ятим елементом є правові відносини у сфері проведення НСРД, через які реалізуються кримінальні процесуальні норми, що регулюють процедуру проведення НСРД. Так, саме в кримінальних процесуальних відносинах у сфері проведення НСРД індивідуалізуються положення норм Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, Інструкції про організацію проведення НСРД тощо, конкретизуються права й обов'язки відповідних суб'єктів кримінального провадження, а також їхні повноваження і навіть юридична відповідальність. Правовим відносинам у сфері проведення НСРД належать низка важливих функцій: по-перше, саме вони визначають тих суб'єктів кримінального провадження, на яких поширюється вплив кримінально-процесуальних норм під час проведення НСРД; по-друге, вони визначають лінію поведінки суб'єктів кримінального провадження, якої повинні або можуть дотримуватися останні; по-третє, вони є умовою застосування органами державної влади відповідних передбачених законодавством засобів забезпечення суб'єктивних прав, обов'язків і відповідальності.

Отже, правові відносини у сфері проведення НСРД в механізмі забезпечення прав людини під час проведення НСРД – це засіб «переведення» загальних розпоряджень норм кримінального процесуального законодавства в площину суб'єктивних прав та обов'язків для суб'єктів кримінального провадження.

Другим рівнем механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД є *інституційний*. Зазначений рівень представлений системою суб'єктів кримінального провадження, які, відповідно до кримінального процесуального законодавства, наділені повноваженнями здійснювати забезпечення прав і свобод людини під час проведення НСРД та їхнього правового статусу. До суб'єктів кримінального провадження, які, відповідно до кримінального процесуального зако-

нодавства, наділені повноваженнями здійснювати забезпечення прав і свобод людини під час проведення НСРД, належать слідчий суддя, прокурор, орган досудового розслідування, слідчий органу досудового розслідування, оперативні підрозділи, захисник.

Варто зауважити, що зазначені суб'єкти є дуже важливим елементом не тільки інституційного рівня, а й усього механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД. При цьому, як уже наголошено, до структури механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД належить чітко визначення статусу кожного суб'єкта, що наділений повноваженнями здійснювати забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, завдяки чому як учасник кримінальних процесуальних відносин зазначений суб'єкт може забезпечувати права й законні інтереси людини та громадянина. Останнє пов'язано з такими чинниками:

1) більшості суб'єктам кримінального провадження, які, відповідно до кримінального процесуального законодавства, наділені повноваженнями здійснювати забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, притаманна така ознака, як владний характер їхніх повноважень. Згідно із цим, вони забезпечують гарантії прав учасників кримінального провадження під час проведення НСРД;

2) їхня компетенція й повноваження у справах, пов'язаних із забезпеченням прав, свобод і законних інтересів особистості під час проведення НСРД, визначена в кримінальному процесуальному законодавстві;

3) кожний із суб'єктів кримінального провадження, що здійснюють забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, наділений обов'язками, які дають йому змогу виконувати відповідний комплекс заходів і дій під час проведення НСРД, що, у кінцевому підсумку, гарантує забезпечення прав людини та громадянина;

4) установлення обов'язку для суб'єктів кримінального провадження, що здійснюють забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, уживати необхідних заходів з відновлення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина в разі їх порушення, щодо відшкодування заподіяної шкоди, а також притягнення винних у порушеннях закону осіб до відповідальності;

5) установлення відповідальності суб'єктів кримінального провадження, що здійснюють

забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, за невиконання або несвоєчасне, неналежне виконання покладених на них обов'язків щодо забезпечення прав людини та громадянина.

На законодавчому рівні відсутня й відповідальність за невиконання або несвоєчасне, неналежне виконання обов'язку щодо забезпечення прав людини та громадянина під час проведення НСРД. Так, КПК України лише встановлює відповідальність за розголошення отриманої інформації щодо інших осіб у зв'язку з проведенням НСРД.

Однак, на нашу думку, практика застосування зазначеної відповідальності є недостатньо ефективною, оскільки ми вважаємо, що механізм забезпечення прав людини під час проведення НСРД повинен обов'язково включати юридичну відповідальність, до якої можуть бути притягнені суб'єкти кримінального провадження, що здійснюють забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД. Тому з урахуванням науково обґрунтованих рекомендацій у сфері кримінального процесуального судочинства є потреба вдосконалення законодавства й передбачення в ньому відповідальності за невиконання або несвоєчасне, неналежне виконання обов'язку щодо забезпечення прав людини та громадянина під час проведення НСРД.

Третій рівень механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД – **організаційний**. Зазначений рівень включає в себе власне діяльність суб'єктів кримінального провадження, що здійснюють забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, а також створення умов для непорушності прав особи під час проведення НСРД.

Так, у процесі проведення НСРД з метою забезпечення прав людини під час їх проведення суб'єкти кримінального провадження здійснюють велику кількість дій – від прийняття рішення про проведення НСРД, постановлення ухвали слідчого судді про проведення НСРД, контролю строків проведення НСРД до вжиття прокурором заходів щодо збереження отриманих під час проведення НСРД речей і документів, які планується використовувати в кримінальному провадженні, а також негайного їх припинення проведення, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на її проведення. Щодо створення умов суб'єктами кримінального провадження, що уповноважені здійснювати забезпечення прав і свобод людини та громадянина під час проведення НСРД, для реалізації

людиною і громадянином своїх прав, свобод і законних інтересів у досліджуваній сфері варто зазначити, що це найважливіша умова для забезпечення останніх.

Наступним рівнем механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД є **методологічний**, що включає застосування суб'єктами кримінального провадження, які, відповідно до кримінального процесуального законодавства, наділені повноваженнями здійснювати проведення НСРД, вироблених теорією (наукою) і практикою заходів, методів, спеціальних технічних засобів провадження НСРД з дотриманням принципів гуманізму, поваги до честі й гідності людини, доцільності, обґрунтованості тощо.

Отже, з огляду на вищевикладене, можемо зробити висновок, що суб'єкти кримінального провадження, які, відповідно до кримінального процесуального законодавства, наділені повноваженнями здійснювати проведення НСРД, у своїй діяльності застосовують:

1) **негласні заходи**, під якими варто розуміти сукупність визначених законодавством, науково обґрунтованих методів, прийомів і способів, засобів (у тому числі й технічних) отримання, перевірки та реалізації інформації про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома (одночасне використання декількох негласних слідчих (розшукових) дій, технічних засобів їх проведення, методів або прийомів);

Як бачимо, зазначені заходи включають у себе як методи проведення НСРД, так і спеціальні технічні засоби провадження НСРД;

2) **методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій** – це сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дають змогу в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома [10]. Види та характеристика методів проведення НСРД передбачені спеціальними нормативно-правовими актами, які належать до таємних і мають відповідний гриф таємності;

3) **спеціальні технічні засоби провадження НСРД**, до яких належать аудіо-, відеозапис розмов, інших звуків, рухів, дій, затримання відправлення кореспонденції особи, огляд і виїмка кореспонденції, спостереження, відбір, фіксація змісту інформації, одержання, перетворення, фіксація різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку, пошук, виявлення, фіксація відомостей, що містяться в електронній інформаційній сис-

темі, таємне проникнення до житла, недоступних місць, іншого володіння особи, виявлення й фіксація слідів злочину, виготовлення копій документів, вилучення певних зразків, установлення технічних засобів аудіо/відеоконтролю особи в житлі, недоступних місцях, іншому володінні особи, фотографування, візуальне спостереження за особою, місцем, а саме матеріально-технічне та інформаційне обладнання, яке дає змогу виконати вищеперераховані дії тощо.

На нашу думку, саме методологічний рівень є найбільш важливим у механізмі забезпечення прав людини під час проведення НСРД, оскільки саме завдяки йому це забезпечення й відбувається. Так, обираючи відповідний захід, метод, вид НСРД або засіб, суб'єкт кримінального провадження, який, відповідно до кримінального процесуального законодавства, наділений повноваженнями здійснювати проведення НСРД, має враховувати передусім доцільність проведення певного виду НСРД або вибору того чи іншого методу. Водночас вибір елементів методологічного рівня має здійснюватися з урахуванням достатності для досягнення мети по конкретній НСРД. Так, наприклад, в одному кримінальному провадженні буде достатньо застосувати аудіоконтроль особи, замість відеоконтролю, в іншому – ні.

При цьому необхідно також наголосити на положеннях Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН ще 17 грудня 1979 року. Так, відповідно до зазначеного Кодексу, працівники правоохоронних органів, у тому числі й ті, що здійснюють розслідування, зобов'язані поважати й захищати гідність і права людини; застосовувати примусові заходи тільки в разі крайньої необхідності й у тих межах, у яких це потрібно для виконання обов'язків [11, с. 62–63].

Останім рівнем механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД є **відновлюваний**. Зазначений рівень містить елементи, які характеризують діяльність визначених законодавством суб'єктів кримінального провадження щодо відновлення прав, свобод і законних інтересів, що порушені в ході проведення НСРД.

При цьому відновлюваний рівень механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД, на відміну від чотирьох попередніх, які характеризуються статистичним станом, «вступає в дію», коли відповідні конституційні та/або процесуальні права людини чи громадянина під час проведення НСРД вже порушені. Як бачимо, зазначений

рівень характеризується динамічним станом забезпечення прав, свобод і законних інтересів особи.

Отже, відновлювальна діяльність суб'єктів кримінального провадження, уповноважених на проведення НСРД, полягає в недопущенні порушення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина в разі реальної загрози їх порушення чи ймовірності перешкоди для їх здійснення, а також у відновленні порушених прав.

До елементів зазначеного рівня належать:

1) повідомлення особи, конституційні права якої тимчасово обмежені, підозрюваного, його захисника про те, що стосовно неї проводилися НСРД;

2) відновлення порушених прав, що спрямоване на повну реабілітацію прав особи відповідно до КПК України у зв'язку зі смертю особи, стосовно якої проводилися НСРД (п. п. 1, 2 ч. 1, ч. 7 ст. 284, ч. 3 ст. 314, ч. 1 ст. 373, ч. 4 ст. 374, ч. 5 ст. 447, ст. 525). Інших передбачених законодавством механізмів відновлення порушених прав і свобод людини та громадянина, щодо яких проводилися НСРД, сьогодні немає;

3) відшкодування та компенсація державою шкоди, завданої особі незаконними діями органу,

що здійснює досудове розслідування, прокуратури або суду за рахунок Державного бюджету України в порядку, передбаченому законодавством;

4) оскарження незаконних дій і рішень суб'єктів владних повноважень у кримінальному провадженні (слідчого, прокурора, співробітників оперативних підрозділів).

Висновки. Усі описані нами рівні та елементи механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД характеризуються системним характером, відсутність будь-якого з них може призвести до порушення чи стану «незабезпечення» прав і свобод людини під час проведення НСРД. Водночас виокремлення в механізмі забезпечення прав людини під час проведення НСРД юридичного, інституційного, методологічного, організаційного та відновлювального рівнів зумовлено наявністю різної мети, що повинна бути реалізована під час проведення НСРД для здійснення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина й, відповідно, застосування відмінних засобів для досягнення цієї мети. Це сприятиме усвідомленню цільової спрямованості механізму забезпечення прав людини під час проведення НСРД.

Список літератури:

1. Паршак С.А. Механізм забезпечення прав учасників кримінального провадження у контексті правозахисної функції держави. Європейські перспективи. 2014. № 7. С. 157–162.
2. Савенко М. Конституційний Суд і омбудсмен у державному механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина. Вісник Конституційного Суду України. 2000. № 1. С. 68–83.
3. Турута О.В. Юридичний механізм забезпечення реальності прав і свобод громадян. Форум права. 2010. № 2. С. 519–523.
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (енциклопедичний курс): підручник для студентів вузів. Харків: Еспада, 2006. 776 с.
5. Мартынич А.Г., Радько Е.П., Юрченко В.Е. Охрана прав и законных интересов личности в уголовном судопроизводстве. Кишинев: Штиинца, 1982. 188 с.
6. Марченко Е.В. Необходимость создания механизма обеспечения, реализации и защиты прав человека в уголовном судопроизводстве. URL: <https://www.scienceforum.ru/2014/pdf/7395.pdf> (дата звернення: 12.11.2018).
7. Кучинська О.П. Механізм забезпечення прав людини в кримінальному провадженні: поняття і складові елементи. Право і суспільство. 2018. № 2. С. 236–242.
8. Назаров В.В. Обмеження конституційних прав людини в кримінальному провадженні: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.09. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2009. 38 с.
9. Яновська О. Система гарантій адвокатської діяльності – крок до громадянського суспільства. Право України. 1996. № 5. С. 49.
10. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12/page> (дата звернення: 12.11.2018).
11. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий Резолюцією 33/169 Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. Забезпечення органами внутрішніх справ міжна-

родно-правових стандартів прав людини при охороні громадського порядку: науково-практичний, документальноджерельний та навчально-методичний комплекс: у 3 ч. / відп. ред. Ю.І. Римаренко та ін. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. Ч. 2. С. 67–69.

МЕХАНИЗМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА ПРИ ПРОИЗВОДСТВЕ НЕГЛАСНЫХ СЛЕДСТВЕННЫХ (ОПЕРАТИВНЫХ) ДЕЙСТВИЙ

В статье исследуются особенности механизма обеспечения прав человека в уголовном процессе, в частности при производстве негласных следственных (розыскных) действий. Выделены уровни и элементы этого механизма. Определено, что он реализуется на юридическом, институциональном, методологическом, организационном и восстановительном уровнях. Описано, что каждый уровень представлен системой взаимообусловленных, взаимосвязанных и взаимозависимых элементов.

Ключевые слова: конституционные права человека, негласные следственные (розыскные) действия, механизм обеспечения прав человека, субъекты уголовного производства, уголовные процессуальные нормы.

THE MECHANISM OF PROVISION OF HUMAN RIGHTS DURING THE PROCEEDINGS OF THE SECRET INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS

The article examines the peculiarities of the mechanism of ensuring human rights in the criminal process, in particular, in the production of uncensored investigative (search) actions. Levels and elements of this mechanism are highlighted. It is determined that it is implemented on the legal, institutional, methodological, organizational and restorative levels. It is described that each level is represented by a system of interdependent, interconnected and interdependent elements.

Key words: constitutional human rights, secret investigative (search) actions, mechanism of ensuring human rights, subjects of criminal proceedings, criminal procedural norms.